

13 WERKPROTOCOL GROENKNOLORCHIS

De instandhouding van de Groenknolorchis *Liparis loeselii* is een specifieke doelstelling in het erfpachtgebied van HbR. Dit hangt direct samen met de beschikbaarheid van terreindelen die zijn teruggezet in successie en een geschikte grondwaterhuishouding hebben. Vanwege de specifieke eisen die deze plantensoort aan zijn omgeving stelt is een toegespitst werkprotocol opgesteld. De Groenknolorchis is een Europees beschermde soort volgens de Habitatrichtlijn. Hierop is het beschermingsregime van artikel 3.5 Wnb van toepassing. Conform artikel 3.31 Wnb geldt vrijstelling voor het uitvoeren van bestendig gebruik, onderhoud en beheer volgens de gedragscode, met uitzondering van situaties waarin sprake is van compensatie van leefgebied. Daarvoor dienen werkzaamheden te worden uitgevoerd volgens de eisen in de ontheffing.

Figuur 36. Groenknolorchis.

13.1 Maatregelen ter bevordering

Voor Groenknolorchis is een uitgebreid monitoringsprogramma in werking. Jaarlijks worden alle orchideeën geteld en door middel van peilbuizen met automatische registratie wordt de grondwaterstand rond de groeiplaats gemonitord. Zie Bijlage 4 en Bijlage 10 voor details.

Op basis hiervan wordt het peilbeheer ter plaatse optimaal afgestemd op deze soort. Verder worden maatwerkmaatregelen genomen zoals het tegengaan van rietdominantie en bescherming tegen konijnenvraat

Vlakbij de groeiplaats is een extra gebied ingericht voor Groenknolorchis: er is een terrein afgeplagd met een gradiëntverschil, zodat ook daar een geschikt vestigingsmilieu kan ontstaan.

13.2 Planning werkzaamheden

Tabel 10. Vereiste planning in geval van beschermde situatie planten van graslanden, bermen, taluds: Groenknolorchis.

JAN	FEB	MAA	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Een keer per jaar maaien en afvoeren + overige werkzaamheden: september t/m maart (buiten bloeitijd en na zaadzetting)											
Bij de planning van de werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de tijd die is gemoeid met mitigerende maatregelen om de aanwezige beschermde planten te ontzien (zie onder). Een deskundig ecoloog moet altijd beoordelen of de planning van uitvoering van mitigerende maatregelen gunstig is voor de bescherming van de soort.											

13.3 Maatregelen gedragscode bij maaierwerkzaamheden

Onder begeleiding van een ecologisch deskundige (deze moet maaidata bepalen)
Het binnen de kwetsbare periode markeren van individuele planten en hieromheen maaien is niet toegestaan in het kader van bestendig gebruik, beheer en onderhoud. Het gehele terrein waarin beschermde soorten staan dient in de groene periode gemaaid te worden en het maaisel moet worden afgevoerd na 2-3 dagen droogtijd.
Wanneer vanuit veiligheidsoogpunt en na goedkeuring door HbR twee keer per jaar gemaaid moet worden in plaats van de gebruikelijke een keer per jaar, dan kan dit, mits beide maaidata in de groene periode liggen.
Maaierwerk moet worden verricht met schotelmaaier, trommelmaaier of maaibalk. Er mag geen klepelmaaier worden gebruikt in deze terreinen.
Na maaierwerk moet men het maaisel 2 tot 3 dagen laten liggen om te drogen. Het maaisel moet binnen 7 dagen na maaierwerk volledig zijn afgevoerd.
Men dient ervoor te zorgen dat de groeiplaats voldoende zonlicht kan blijven ontvangen door opgaande beplanting in de omgeving voldoende laag en open te houden en beschaduwning door andere oorzaken tegen te gaan.

13.4 Maatregelen ontheffing bij ruimtelijke ingrepen

Onder begeleiding van een ecologisch deskundige
Groeiplaatsen van beschermde planten moeten duidelijk worden gemarkeerd en afgezet, zodat de groeiplaats ontzien kan worden. Ze moeten zoveel mogelijk buiten de werkzaamheden worden gehouden en zo min mogelijk betreden worden. Waar mogelijk moet dit markeren en ontzien op perceelsniveau plaats vinden.
Rond de periferie van de groeiplaats moet bij graafwerkzaamheden een beschermingszone van 5 meter worden ingesteld. <i>Deze maatregel is voor de duidelijkheid niet van toepassing bij het uitvoeren van het reguliere periodieke maaibeheer buiten de kwetsbare periode!</i>
Bij gebruik van zwaar materieel moeten rijplaten worden gebruikt om te voorkomen dat de bovenste zode kapot wordt gereden en een voedselrijke en voor veel beschermde (en overige) soorten ongeschikte bodem achterblijft.
Bij werkzaamheden op leidingstroken moet, indien groeiplaatsen van beschermde soorten toch vergraven moeten worden, de bovenste zode met de planten en hun wortels opzij worden gelegd op een reeks daarvoor bestemde rijplaten, waarna men de rest van het graafwerk uitvoert en de overige vrijgekomen grond op andere rijplaten deponeert. Na afloop van het werk wordt als laatste de zode (met planten en wortels) die op de aparte rijplaten lagen weer teruggeplaatst. Hiermee wordt vermenging van de

voedselarme toplaag met de onderliggende laag voorkomen, waardoor het micromilieus voor bepaalde soorten (met name orchideeën) beter gehandhaafd blijft.
Technische maatregelen moeten worden getroffen om ervoor te zorgen dat ter plaatse van de groeiplaats geen tijdelijke of permanente veranderingen in de waterhuishouding optreden (zoals verdroging of vernatting). De te treffen maatregelen zijn locatieafhankelijk en dienen altijd te worden bepaald in nauw overleg met een deskundige.
Men dient ervoor te zorgen dat de groeiplaats voldoende zonlicht kan blijven ontvangen door opgaande beplanting in de omgeving voldoende laag en open houden en beschaduwning door andere oorzaken tegen te gaan.
Wanneer een substantieel deel van de groeiplaats wordt aangetast en het niet mogelijk is om de groeiplaats te ontzien, mogen planten uitgegraven worden en direct in de nabije omgeving op een geschikte locatie herplant worden. Deze maatregel heeft alleen kans van slagen als de plaats van herplant precies dezelfde groeiomstandigheden biedt als de oorspronkelijke groeiplaats. Bij voorkeur komt de te verplanten soort al voor op de herplantplaats. Bij deze mitigerende maatregel dient altijd een deskundige te worden betrokken en deze mag alleen plaatsvinden met goedkeuring van HbR.
Wanneer een substantieel deel van de groeiplaats wordt aangetast en indien het niet mogelijk is om de groeiplaats te ontzien, moet gedroogd maaisel van de groeiplaats worden verzameld en worden uitgelegd op een geschikte (vergelijkbare) plaats in de buurt. Het maaisel bevat zaad van de aanwezige beschermde soorten dat hiermee kans krijgt te kiemen. Hiermee worden potentieel geschikte milieus verder ontwikkeld, waarbij bovenstaande de kans op (hernieuwde) vestiging vergroot. Bij deze mitigerende maatregel dient altijd een deskundige te worden betrokken en deze mag alleen plaatsvinden met goedkeuring van HbR.
Het is niet toegestaan grond in depot te zetten of materiaal te plaatsen in terreinen met beschermde planten.

13.5 Overige maatregelen die altijd gelden bij dit protocol

Naast bovenstaande maatregelen, moet ten alle tijden rekening gehouden worden met broedende vogels. Deze mogen tijdens het broeden niet worden verstoord. Wanneer geen beschermde plantensoorten voorkomen dient dus nog wel te worden gecontroleerd of sprake is van broedende vogels, voorafgaand aan de werkzaamheden. Zie de betreffende hoofdstukken hiervoor.

Voorts dient rekening gehouden te worden met het zorgbeginsel van de Wnb (zie paragraaf 3.2) en met de generieke eisen (zie Hoofdstuk 10).

13.6 Aanvullende bepalingen

Deskundigen op het gebied van de Groenknolorchis zijn betrokken bij het vaststellen van de juiste maatregelen om de soort op de huidige groeilocatie aan de Beerweg te behouden (voorbeelden: afplaggen van vegetatie, aangepast maai-beheer, aanpassing plaatselijke grondwaterstand). Vanuit de ontheffing is aangegeven dat om de soort te behouden mogelijk overgegaan moet worden tot het verzamelen van zaad(doozjes) van Groenknolorchissen in het nabijgelegen Voornes Duin, om deze vervolgens uit te zaaien in het havengebied. Een ecooloog bepaalt of deze maatregel nodig is om de gunstige staat van instandhouding te handhaven.

Voorzichtigheid rondom deze soort is van het grootst mogelijke belang. Bij twijfel over een situatie (op of in de buurt van een bekende groeiplaats) dient men altijd contact opnemen met HbR.